

Anonymisoitu versio

Käännös

C-637/19 - 1

Asia C-637/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

27.8.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Svea hovrätt – Patent- och marknadsöverdomstolen (Ruotsi)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

20.8.2019

Valittaja:

BY

Vastapuoli:

CX

[– –]

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin

[– –] Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Svean hovioikeus, patentti- ja markkinaylioikeus), [– –]

[– –] Tukholma, Ruotsi

[– –]

Pääasian oikeudenkäynnin asianosaiset

[– –] Valittaja: BY

Vastapuoli: CX

[– –]

Asia: Tekijänoikeuden loukkaus ym.

[– –]

Pääasian oikeudenkäynnin kohde ja asian kannalta merkitykselliset tosiseikat

3. Oikeudenkäynnin asianosaisina on kaksi yksityishenkilöä, joilla kummallakin on oma internetsivusto. Käsiteltävän riidan taustalla on se, että CX on toisessa asianosaisten välisessä oikeudenkäynnissä lähettänyt kopion tekstisivusta sekä valokuvan BY:n internetsivustolta kyseistä asiaa käsitelleelle yleiselle tuomioistuimelle. BY on nyt käsiteltävässä asiassa väittänyt, että hänellä on tekijänoikeus valokuvaan, ja vaatinut CX:ltä vahingonkorvausta [alkup. s. 1] ensisijaisesti tekijänoikeuden loukkauksesta ja toissijaisesti valokuville annettun erityisen suojan loukkauksesta. Asianosaisten kesken on riidatonta, että CX on toiminut BY:n väittämällä tavalla. CX on kuitenkin kiistänyt vahingonkorvausvelvollisuuden.
4. Ensimmäisen asteen tuomioistuin, Patent- och marknadsdomstolen (patentti- ja markkinatuomioistuin), katsoi, että valokuva oli suojattu tekijänoikeuden lähioikeutena, toisin sanoen sitä koski valokuville annettu erityinen suoja. Patent- och marknadsdomstolen totesi, että koska valokuva oli jätetty tuomioistuimelle, kuka tahansa saattoi pyytää saada tutustua siihen Ruotsin asiakirjajulkisuutta koskevien perustuslain tasoisten säännösten perusteella. Tuomioistuimen mukaan CX oli siten levittänyt valokuvaa yleisölle tekijänoikeuslaissa tarkoitettulla tavalla. Patent- och marknadsdomstolen katsoi kuitenkin, ettei BY:lle ollut näytetty aiheutuneen vahinkoa. Tämän vuoksi hänen kanteensa hylättiin.
5. BY on valittanut tuomiosta Patent- och marknadsöverdomstoleniin (patentti- ja markkinaylioikeus) ja vaatinut kanteensa hyväksymistä. CX on vastustanut tuomion muuttamista.
6. Patent- och marknadsöverdomstolenin on muun muassa otettava kantaa siihen, merkitseekö kyseisen valokuvan kopion jättäminen tuomioistuimelle tekijänoikeudella suojatun teoksen luvatonta käyttöä, joka tapahtuu yleisölle levittämällä tai välittämällä, ja erityisesti siihen, voidaanko tuomioistuimen katsoa merkitsevän yleisöä. Asianosaiset ovat Patent- och marknadsöverdomstolenissa selventäneet, että kyseinen valokuva jätettiin yleiselle tuomioistuimelle sähköpostilla sähköisen kopion muodossa. Jos Patent- och marknadsöverdomstolen katsoo, että sen jättämistä on pidettävä jonakin yleisön käyttöön antamisen muotona, on ratkaistava, onko kansallinen säännös tekijänoikeuden rajoittamisesta oikeudenhoidon vaatiessa asianmukainen; vrt. tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (tietoyhteiskuntadirektiivi) 5 artiklan 3 kohdan e alakohta. Patent- och marknadsöverdomstolenin unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset eivät kuitenkaan koske [alkup. s. 2] tätä tekijänoikeuden rajoitusta.

Asiaa koskevat kansalliset säännökset ja oikeuskäytäntö

7. Asiaa koskevat Ruotsin oikeuden säännökset sisältyvät tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin annetun lain (lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk; jäljempänä tekijänoikeuslaki) 2 ja 49 a §:ään. Nämä säännökset kuuluvat seuraavasti:

2 §

”Tekijänoikeus tuottaa jäljempänä säädetyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna, käänöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

Kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa.

Teos saatetaan yleisön saataviin, kun

1. teos välitetään yleisölle. Tämä tapahtuu, kun teos saatetaan yleisön saataviin langallisesti tai langattomasti muusta paikasta kuin siitä, jossa yleisö voi tutustua teokseen. Yleisölle välittämisenä pidetään myös välittämistä, joka tapahtuu siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

--

4. sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen.

Yleisölle välittämiseen ja julkiseen esittämiseen rinnastetaan **[alkup. s. 3]** välittäminen ja esittäminen ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille.”

49 a §

”Valokuvan valmistajalla on yksinomainen oikeus valmistaa kuvasta kappaleita ja saattaa se yleisön saataviin. Oikeus on voimassa riippumatta siitä, käytetäänkö kuvaa muuttamattomana vai muutettuna, ja riippumatta käytetystä tekotavasta.”

8. Lisäksi Ruotsin perustuslain tasoisesta sääntelystä ilmenee, että vapaan mielipiteenvaihdon ja kattavan tiedottamisen edistämiseksi jokaisella on oikeus tutustua virallisiin asiakirjoihin (painovapausasetuksen (tryckfrihetsförordningen) 2 luvun 1 §). Saman perustuslain tasoisen sääntelyn mukaan muun muassa tuomioistuimelle jätetyt asiakirjat ovat virallisia asiakirjoja riippumatta siitä, missä muodossa ja millä tavoin ne on jätetty. Kyseinen säännös merkitsee sitä, että kuka tahansa voi tutustua asiakirjaan, joka on jätetty tuomioistuimelle. Tästä pääsäännöstä on kuitenkin säädetty poikkeus, joka koskee salassa pidettäviä tietoja. Pääsääntöisesti asiakirjajulkisuus koskee myös asiakirjoja, joihin kohdistuu tekijänoikeus tai lähioikeus.

9. Patent- och marknadsöverdomstolen totesi aikaisemmassa asiassa, että tekijänoikeudella suojatun tekstin jättäminen sähköpostilla kansalliselle tuomioistuimelle oikeudenkäynnin yhteydessä ei merkinnyt yleisölle välittämistä tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Tuomioistuin totesi aluksi, että kyseistä jättämistä oli pidettävä välittämisenä, ja täsmensi tämän jälkeen, että unionin tuomioistuin oli 31.5.2016 antamassaan tuomiossa Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, 41 kohta) todennut, että yleisön käsitteellä tarkoitetaan rajoittamatonta määrää potentiaalisia vastaanottajia ja että se merkitsee lisäksi sitä, että henkilöitä on oltava varsin huomattava määrä. Tuomioistuin katsoi tällä perusteella, että teoksen välittämistä tuomioistuimelle ei voitu pitää yleisölle välittämisenä. Sillä, että Ruotsin oikeudessa on annettu pitkälle menevä oikeus saada tutustua tuomioistuimen virallisiin asiakirjoihin, ei ollut kyseisen tuomioistuimen mukaan merkitystä tässä **[alkup. s. 4]** yhteydessä. [– –]
10. Sama tuomioistuin katsoi toisessa asiassa, että tekijänoikeuslain nojalla valokuvateoksena suojatun valokuvan paperikopion jättämistä tuomioistuimelle oikeuskäynnin yhteydessä oli pidettävä luvattomana yleisön keskuuteen levittämisenä tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Tuomioistuin viittasi kyseisessä asiassa unionin tuomioistuimen 13.5.2015 antamaan tuomioon Dimensione (C-516/13, EU:C:2015:315, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tuomioistuin totesi, että tuomiosta Dimensione ilmeni, että tietoyhteiskuntadirektiivissä tarkoitettua levityksen käsitettä oli tulkittava siten, että riittää, kun fyysinen kappale on toimitettu ainakin yhdelle yleisöön kuuluvalla henkilöllä. Yleisön käsitteestä tuomioistuin totesi, ettei sitä ollut määritelty tietoyhteiskuntadirektiivissä, mutta päätteli eri kieliversioita tutkittuaan, että yleisön käsite merkitsee joka tapauksessa selvää rajanvetoa siihen, mitä on pidettävä yksityisenä. Patent- och marknadsöverdomstolen totesi, että tuomioistuin, jolle valokuva oli jätetty, ei kuulunut sen jättäneen asianosaisen yksityiseen piiriin, eikä sitä liioin voitu pitää pelkkänä jakeluketjun välikätenä, koska riippumatta velvollisuudesta antaa asiakirjoista kopioita sen ei voitu odottaa luopuvan vastaanottamistaan fyysisistä kappaleista. Patent- och marknadsöverdomstolenin johtopäätöksenä kyseisessä asiassa oli tämän vuoksi se, että henkilö oli levittänyt yleisölle kappaleita valokuvasta jättämällä sen tuomioistuimelle. [– –]

Asiaa koskevat unionin oikeussäännöt

11. Tietoyhteiskuntadirektiivin (ks. edellä) 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää **[alkup. s. 5]** teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.”

Tietoyhteiskuntadirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.”

Ennakkoratkaisun tarve

12. Tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin 1 ja 4 kohdan säännökset saivat nykyisen sanamuotonsa tietoyhteiskuntadirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Kyseinen 1 kohta vastaa direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa ja 4 kohta sen 4 artiklan 1 kohtaa. Patent- och marknadsöverdomstolenin on siksi asiaa arvioidessaan sovellettava kyseisiä Ruotsin oikeuden säännöksiä unionin oikeuden vastaavien säännösten valossa. Patent- och marknadsöverdomstolenin mukaan on kuitenkin epäselvää, miten yleisölle välittämisen tai yleisölle levityksen käsitettä on tulkittava unionin oikeuden mukaan, kun kyse on tekijänoikeudella suojatun teoksen jättämisestä tuomioistuimelle. Epäselvyys liittyy siihen, onko tuomioistuinta pidettävä tietoyhteiskuntadirektiivissä tarkoitettuna yleisönä, ja erityinen kysymys koskee sitä, onko yleisön käsitteelle annettava sama merkitys riippumatta siitä, onko kyse välittämisestä vai levityksestä. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei vastata tähän kysymykseen.
13. Yleisön käsitettä ei ole määritelty tietoyhteiskuntadirektiivissä tai muussa johdetun oikeuden säädöksessä. Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että arvioitaessa sitä, onko yleisölle välittämistä tapahtunut, on otettava huomioon useita toisiaan täydentäviä, epäitsenäisiä ja toisistaan riippuvia [alkup. s. 6] arviointiperusteita. Koska näiden arviointiperusteiden intensiteetti voi erilaisissa todellisissa tilanteissa olla hyvin vaihteleva, niitä on sovellettava sekä erikseen että yhdessä toistensa kanssa. Unionin tuomioistuimen mukaan yleisölle välittämisen käsite on ymmärrettävä laajasti. Unionin tuomioistuin on lisäksi jo katsonut, että yleisölle välittämisen käsitteessä yhdistyy kaksi kumulatiivista tekijää eli teoksen ”välittäminen” ja teoksen välittäminen ”yleisölle” (tuomio Reha Training, 35–37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
14. Toisella kumulatiivisella edellytyksellä eli yleisön käsitteellä tarkoitetaan unionin tuomioistuimen mukaan rajoittamatonta määrää potentiaalisia vastaanottajia, ja se merkitsee lisäksi sitä, että henkilöitä on oltava varsin huomattava määrä. Unionin tuomioistuin on korostanut yleisön rajoittamattomasta määrästä, että sillä tarkoitetaan teoksen saattamista millä tahansa asianmukaisella tavalla yleisesti keiden tahansa henkilöiden – eikä vain tiettyjen yksityiseen ryhmään kuuluvien henkilöiden – saataville (ks. tuomio Reha Training, 41 ja 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
15. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että tietoyhteiskuntadirektiivin 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu levityksen käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, jonka tulkinta ei voi riippua siitä, mitä lainsäädäntöä sovelletaan niihin toimiin, joiden yhteydessä levitys tapahtuu, ja että 4 artiklan 1 kohdassa olevalla käsitteellä ”levitys yleisölle” on sama merkitys kuin WIPOn tekijänoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa olevalla ilmaisulla

”saattaminen yleisön saataville myymällä” (ks. tuomio Dimensione, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kyseisestä ratkaisusta ilmenee, että jotta kyseessä olisi levitys yleisölle, riittää, että tekijänoikeudella suojattu teos on toimitettu yleisöön kuuluvalla henkilölle. Unionin tuomioistuin ei kuitenkaan ole tässä yhteydessä ottanut kantaa yleisön käsitteen sisältöön eikä myöskään viitannut aikaisempiin yleisöä koskeviin toteamuksiinsa yleisölle välittämisen käsitteen osalta. Vaikka unionin tuomioistuimen mukaan riittää, että [alkup. s. 7] teos on toimitettu yleisöön kuuluvalla henkilölle, on siis vielä ratkaistava, onko yleisön käsitettä tulkittava tässä yhteydessä samalla tavoin kuin unionin tuomioistuin on tulkinnut sitä yleisölle välittämisen osalta, eli onko sille annettava tietoyhteiskuntadirektiivin yhteydessä yhtenäinen tulkinta.

16. Edellä mainittujen oikeustapausten lisäksi unionin tuomioistuimella on ollut tilaisuus ottaa kantaa yleisölle välittämisen käsitteen tulkintaan useissa muissa yhteyksissä, muun muassa silloin, kun välittäminen tapahtuu i) radio- ja televisiovastaanottimilla ravitsemisliikkeissä, hotelleissa, terveyskylpylälaitoksissa tai kuntoutuskeskuksessa, ii) internetsivustojen linkeillä TV-lähetysten niin kutsuttuun suoratoistoon ja iii) TV-yhtiön ohjelmasignaalien lähetyksillä tietyille jakelijoille (ks. mm. tuomio 7.12.2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, 42 ja 47 kohta; tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym., C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 196 kohta; tuomio 27.2.2014; tuomio 19.11.2015, SBS Belgium, C-325/14, EU:C:2015:764, 20–23, 33 ja 34 kohta ja tuomio 8.9.2016, GS Media, C-160/15, EU:C:2016:644, 29–55 kohta). Unionin tuomioistuimella on lisäksi ollut tilaisuus tulkita myös yleisölle levityksen käsitettä vuonna 2018 antamassaan tuomiossa (ks. tuomio 19.12.2018, Imran Syed, C-572/17, EU:C:2018:1033).
17. Unionin tuomioistuin ei kuitenkaan ole ottanut kantaa tietoyhteiskuntadirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun yleisölle välittämisen tai 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun yleisölle levityksen käsitteiden tulkintaan pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaisessa yhteydessä, jossa siis tekijänoikeudella suojattu teos jätetään tuomioistuimelle. Kuten edellä on todettu, unionin tuomioistuin ei ole ottanut kantaa myöskään siihen, onko yleisön käsitteelle annettava sama merkitys käyttöön antamisen kummankin eri tyypin osalta. Kysymyksellä on erityistä merkitystä Patent- och marknadsöverdomstolenin käsiteltävänä olevan asian kaltaisessa asiassa, jossa tuomioistuimen on arvioitava, onko kyse levityksestä yleisölle tai välittämisestä yleisölle, kun asiakirja jätetään tuomioistuimelle ja sen jättämisellä on sama vaikutus ja sama tarkoitus riippumatta siitä, jätetäänkö asiakirja paperikopiona vai sähköpostin liitteenä. [alkup. s. 8]
18. Epävarmuutta aiheuttaa Patent- och marknadsöverdomstolenin mukaan osaltaan se, miten unionin tuomioistuimen asiassa Reha Training esittämä toteamus yleisön ”rajoittamattomasta” määrästä on ymmärrettävä, kun kyse on tuomioistuimesta (ks. tuomion 42 kohta). Patent- och marknadsöverdomstolenin mukaan tuomioistuinta tai sen henkilöstöä ei voida pitää yleisesti keinä tahansa henkilöinä, mutta näiden ei voida myöskään katsoa kuuluvan yksityiseen ryhmään. Lisäksi niiden henkilöiden lukumäärä, jotka voivat tutustua teokseen sen käyttöön

antamisen yhteydessä, rajoittuu kyllä tuomioistuimen palveluksessa oleviin, mutta tämä lukumäärä voi vaihdella ja on lähtökohtaisesti melko suuri. Ruotsin oikeuden mukaan jokaisella on lähtökohtaisesti oikeus tutustua asiakirjaan, joka on jätetty tuomioistuimelle.

19. Patent- och marknadsöverdomstolen pyytää vastausta seuraaviin kysymyksiin, jotta se voi ratkaista asian.

Ennakkoratkaisupyyntö

20. 1. Onko tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla yleisön käsitteellä katsottava olevan yhtenäinen merkitys?
2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko tuomioistuinta pidettävä näissä artikloissa tarkoitettuna yleisönä?
3. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, a) onko tuomioistuinta pidettävä yleisönä, jos joku välittää tekijänoikeudella suojatun teoksen tuomioistuimelle? b) onko tuomioistuinta pidettävä yleisönä, jos joku levittää tekijänoikeudella suojattua teosta tuomioistuimelle?
4. Kun arvioidaan, onko tekijänoikeudella suojatun teoksen jättämistä tuomioistuimelle pidettävä välittämisenä tai levityksenä [alkup. s. 9] yleisölle, onko sillä merkitystä, että kansallisessa oikeudessa on annettu asiakirjajulkisuudesta sääntöjä, jotka merkitsevät sitä, että tuomioistuimelle jätetyt asiakirjat ovat lähtökohtaisesti jokaisen niitä pyytävän saatavissa, jos ne eivät ole salassa pidettäviä?

[--]